

LIETUVOS GYVENTOJŲ, GYVENANČIŲ SANTUOKOJE, DALIS MAŽĖJA, O IŠSITUOKUSIŲ IR NAŠLIŲ – DIDĖJA

Dvidešimtojo amžiaus paskutinį dešimtmetį šalyje įvyko daug socialinių ir demografinių pasikeitimų. Šiuo laikotarpiu sparčiai ėmė keistis šeimos modelis, atsirado naujų šeimos transformavimosi požymių – didėja niekada negyvenusių santuokoje asmenų dalis, santuokos atidedamos vyresniam amžiui, daugėja nesantuokinių vaikų dalis ir kt.

Geriausiai atskleisti naujas socialines ir demografines tendencijas gali gyventojų surašymo duomenys.

Todėl 2001 m. surašymo metu buvo teirujamasi apie gyventojų šeiminių padėtį. 15 metų ir vyresnių asmenų buvo klausama, ar jie niekada negyveno santuokoje, ar yra vedę (ištekęsios), išsituokę (išsituokusios), našliai (našlės). Asmenims, jaunesniems kaip 15 metų, šie klausimai buvo užduodami tik tada, kai surašymo momentu ar anksčiau jie gyveno registruotoje santuokoje.

2800,9 tūkst. (99,9%) 15 metų ir vyresnių Lietuvos gyventojų nurodė savo šeiminių padėtį, o 3,1 tūkst. (0,1%) nenurodė. Pagal šeiminių padėtį jie pasiskirsto taip:

1 lentelė. Gyventojai pagal šeiminių padėtį
 (15 metų ir vyresni)

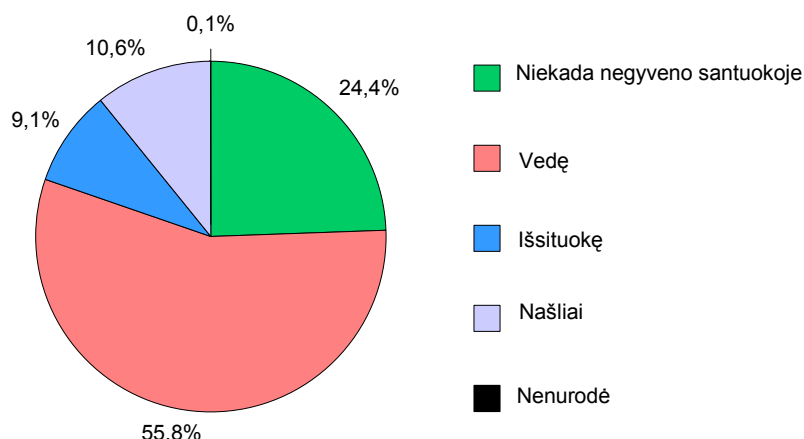
	Niekada negyveno santuokoje	Vedę, ištekėjusios	Išsituokę(-usios)	Našliai(-ės)
Tūkstančiais				
Iš viso	683,5	1564,1	254,5	298,8
Vyrai	361,4	777,7	99,4	40,5
Moterys	322,1	786,4	155,1	258,3
Iš 1000-io gyventojų				
Iš viso	244	558	91	106
Vyrai	282	607	78	32
Moterys	211	516	102	170

683,5 tūkst., t.y. kas ketvirtas 15 metų ir vyresnis asmuo, nurodė, kad niekada negyveno santuokoje. Niekada negyvenusių santuokoje vyrų buvo daugiau negu moterų: kas trečias–ketvirtas vyras niekada negyveno santuokoje, o moteris – beveik kas penkta.

Šio surašymo duomenis, palyginti su 1989 m. surašymo duomenimis, sumažėjo vyrų ir moterų gyvenančių santuokoje. 1989 m. iš 1000-io 15 metų ir vyresnių vyrų 680 buvo vedę, 2001 m. – 607, moterų atitinkamai 589 ir 516. Padaugėjo asmenų, niekada negyvenusių santuokoje, našlių ir išsituokusių.

Gyventojų pasiskirstymą pagal šeiminių padėtį parodo grafikas.

1 grafikas Gyventojai pagal šeiminių padėtį
 (15 metų ir vyresni; procentais)

Duomenys apie miesto ir kaimo gyventojų šeiminių padėtį pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Miesto ir kaimo gyventojai pagal šeiminių padėtį
(1000-iai 15 metų ir vyresnių)

	Niekada negyveno santuokoje	Vedę, ištekėjusios	Išsituokę(-usios)	Našliai(-ės)
Mieste	245	559	101	93
Vyrai	273	619	79	27
Moterys	223	511	118	148
Kaime	240	555	71	133
Vyrai	300	584	75	40
Moterys	186	529	67	218

Niekada negyvenusių santuokoje vyrų lyginamasis svoris tiek mieste, tiek kaime buvo didesnis negu moterų. Mieste iš 1000-io 15 metų ir vyresnių vyrų 273 niekada negyveno santuokoje, kaime – 300, moterų atitinkamai 223 ir 186.

1564,1 tūkst., t.y. beveik kas antras 15 metų ir vyresnis asmuo nurodė, kad yra vedę (ištekėjusios). Vedę vyrai sudarė 60,7 proc. visų vyrų, ištekėjusios moterys – 51,6 proc. visų moterų.

Vedusių vyrų lyginamasis svoris tiek mieste, tiek kaime buvo didesnis negu ištekėjusių moterų. Mieste iš 1000-io 15 metų ir vyresnių vyrų 619 buvo vedę, kaime – 584, ištekėjusių moterų atitinkamai 511 ir 529.

Ne pirmoje santuokoje gyveno 108,4 tūkst. gyventojų, t.y. 6,9 proc. asmenų, gyvenančių santuokoje (kas keturiolikta ištekėjusi moteris ir kas keturioliktas vedęs vyras).

254,5 tūkst. gyventojų nurodė, kad yra išsituokę (išsituokusios), 298,8 tūkst. – našliai (našlės). Taigi kas vienuoliktas 15 metų ir vyresnis asmuo buvo išsituokęs (išsituokusi), kas devintas asmuo buvo našlys (našlė).

Našlystė ir gyvenimas išsiskyrus ypač būdingas moterims. Išsituokusių moterų mieste buvo beveik du kartus daugiau negu išsituokusių vyrų. Kaime iš 1000-io 15 metų ir vyresnių vyrų 75 buvo išsituokę, o iš 1000-io tokio amžiaus moterų išsituokusios buvo 67. Našlių moterų buvo daug daugiau negu vyrų tiek mieste (6,7 karto), tiek kaime (6 kartais).

3 lentelė. Gyventojų šeiminių padėties pokyčiai
(1000-iai 15 metų ir vyresnių)

	Vyrai				Moterys			
	niekada negyveno santuokoje	vedę	išsituokę	našliai	niekada negyveno santuokoje	ištekėjusios	išsituokusios	našlės
1979	269	676	29	26	214	577	50	158
1989	246	680	44	27	187	589	66	156
2001	282	607	78	32	211	516	102	170

Sovietiniai surašymai užfiksavo išaugusį ištekėjusių moterų ir ypač vedusių vyrų lyginamąjį svorį, o niekada negyvenusių santuokoje gyventojų lyginamojo svorio sumažėjimą. Šių surašymų užfiksuotas gyventojų pasiskirstymas pagal šeiminių padėtį išliko panašus ir 2001 m.

1923 m. surašymo užfiksuota šeiminių padėtis labai skyrėsi (tų metų Lietuvos valstybės teritorijoje): 15 metų ir vyresnių vedusių vyrų buvo 48,7 proc., 15 metų ir vyresnių ištekėjusių moterų – 42,8 proc., 15 metų ir vyresnių niekada negyvenusių santuokoje vyrų buvo 46,2 proc., 15 metų ir vyresnių niekada negyvenusių santuokoje moterų – 41,1 proc.

Duomenys pagal visų gyventojų, atskirai vyrų ir moterų šeiminių sudėtį amžiaus grupėmis pateikiami 1 priede. Niekada negyvenusių santuokoje daugiausia 20–34 metų amžiaus grupėse, tačiau nemažai yra ir vyresnio amžiaus grupėje. Vedusių (ištekėjusių) asmenų lyginamoji dalis 25 metų ir vyresnio amžiaus grupėse ryškiai nesiskiria. Išsituokusių moterų dalis 25–59 metų amžiaus grupėse didesnė negu vyrų. Našlių moterų lyginamoji dalis visose amžiaus grupėse daug didesnė negu vyrų, o skaičiuojant 1000-iai 15 metų ir vyresnių moterų našlių net 5,3 karto daugiau negu vyrų našlių.

Surašymai suteikė galimybę palyginti Baltijos šalių gyventojus pagal šeimines padėtis.

4 lentelė. Baltijos šalių gyventojai pagal šeimines padėtis
(1000-iai 15 metų ir vyresnių)

	Vyrai				Moterys			
	niekada negyveno santuokoje	vedę	išsituokę	našliai	niekada negyveno santuokoje	ištekė- jusios	išsituo- kusios	našlės
Lietuva	282	607	78	32	211	516	102	170
Latvija	332	575	19	73	257	514	122	107
Estija	343	504	100	33	267	419	131	170

Iš 1000-io 15 metų ir vyresnių vyrų daugiausia niekada negyvenusių santuokoje ir išsituokusių asmenų užfiksuota Estijoje, vedusių – Lietuvoje, našlių – Latvijoje. Iš 1000-io tokio amžiaus moterų daugiausia niekada negyvenusių santuokoje ir išsituokusių buvo Estijoje, ištekėjusių – Lietuvoje, našlių – Lietuvoje ir Estijoje.

Generalinio direktoriaus pavaduotoja

Dalia Ambrozaitienė

Pasiteirauti: Rasa Balandienė
Tel. (8~5) 236 46 37
www.std.lt

1 priedas. Gyventojai pagal šeiminių padėtį amžiaus grupėmis
(15 metų ir vyresni)

	2001				1000-čiui tenka			
	Niekada negyveno santuokoje	Vedę, ištekęsios	Išsituokę (-usios)	Našliai (-ės)	Niekada negyveno santuokoje	Vedę, ištekęsios	Išsituokę (-usios)	Našliai (-ės)
Visi gyventojai								
Iš viso	683466	1564093	254536	298787	244	558	91	107
15-19	262025	3544	54	5	986	13	-	-
20-24	173050	57144	3377	223	738	244	14	1
25-29	81732	139921	16751	1203	341	583	70	5
30-34	41589	180882	29973	2712	163	708	117	11
35-39	28174	200754	37363	4874	104	740	138	18
40-44	21121	197904	39225	7833	79	743	147	29
45-49	15261	157324	34504	10713	70	722	158	49
50-54	11512	139364	28714	15587	59	713	147	80
55-59	9556	128940	22855	23346	52	698	124	126
60+	39424	358299	41700	232282	59	533	62	346
Nenurodė	22	17	20	9	67	52	61	28
Vyrai								
Iš viso	361405	777728	99414	40466	282	607	78	32
15-19	134709	546	6	-	995	4	-	-
20-24	97862	19557	899	16	824	165	8	-
25-29	50251	63136	5840	100	420	528	49	1
30-34	24583	88818	12187	273	195	705	97	2
35-39	15732	101298	15815	655	118	758	118	5
40-44	11014	99472	16083	1144	86	778	126	9
45-49	8041	79099	14289	1693	78	767	138	16
50-54	5890	69345	11443	2364	66	778	128	27
55-59	4373	64589	8777	3487	54	795	108	43
60+	8938	191856	14062	30731	36	781	57	125
Nenurodė	12	12	13	3	68	68	74	17
Moterys								
Iš viso	322061	786365	155122	258321	211	516	102	170
15-19	127316	2998	48	5	976	23	-	-
20-24	75188	37587	2478	207	650	325	21	2
25-29	31481	76785	10911	1103	261	638	91	9
30-34	17006	92064	17786	2439	131	711	137	19
35-39	12442	99456	21548	4219	90	722	156	31
40-44	10107	98432	23142	6689	73	711	167	48
45-49	7220	78225	20215	9020	63	682	176	79
50-54	5622	70019	17271	13223	53	659	163	124
55-59	5183	64351	14078	19859	50	622	136	192
60+	30486	166443	27638	201551	71	390	65	473
Nenurodė	10	5	7	6	66	33	46	40